

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Kannatettavat muutokset

1. Palveluprosessin alkuvaiheen sujuvoittaminen – päällekkäisyyksien purku ja selkeämpi ohjautuminen oikeisiin palveluihin ovat perusteltuja tavoitteita.
2. Kielitaitoa edistävien koulutusten vahvistaminen – kielitaito on kotoutumisen ydin, ja koulutusten uudistaminen tukee tätä tavoitetta.
3. Työelämäyhteyksien vahvistaminen kotoutumiskoulutuksessa – työn ja koulutuksen yhdistäminen voi nopeuttaa työllistymistä niille, joilla on realistiset valmiudet siihen.

Kielteiset muutokset

1. Vapaan sivistystyön roolin poistaminen heikentää koulutustarjontaa ja sulkee monia kotoutujia koulutuksen ulkopuolelle, lisäten alueellista eriarvoisuutta.
2. Rahoitusleikkaukset ja rahoituksen siirtäminen yleiskatteisiin vaarantavat koulutusten jatkuvuuden ja heikentävät kuntien mahdollisuuksia hoitaa lakisääteisiä tehtäviä.
3. Aikuisten perusopetuksen ikärajoitus ja tiukentuvat velvoitteet kaventavat heikoimmassa asemassa olevien mahdollisuuksia edistyä koulutuspoluilla ja voivat lisätä syrjäytymistä.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Hallituksen esityksen muutokset muodostavat hyvinvointialueiden näkökulmasta lisää palvelutarvetta, mutta heikentää mahdollisuuksia vastata siihen. Rahoitusleikkaukset ja kotoutumisen alkuvaiheen tukirakenteiden supistuminen johtavat tilanteeseen, jossa kotoutujat eivät saa riittäviä palveluja oikea-aikaisesti. Tämä näkyy viiveellä kasvavana kuormituksena erityisesti sosiaalipalveluissa, mielenterveys ja kriisipalveluissa sekä terveydenhuollossa. aikaisesti. Tämä

näkyv viiveellä kasvavana kuormituksena erityisesti sosiaalipalveluissa, mielenterveys ja kriisipalveluissa sekä terveydenhuollossa. Kun kielikoulutukseen, ohjaukseen ja matalan kynnyksen tuen rakenteisiin ei enää panosteta, syrjäytymisen, toimeentulotukiriippuvuuden ja ylisukupolvisen huono osaisuuden riski kasvaa—mikä siirtää kustannuksia suoraan hyvinvointialueille.

huono osaisuuden riski kasvaa—mikä siirtää kustannuksia suoraan hyvinvointialueille.

Haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien, kuten traumat kokeneiden, luku ja kirjoitustaidottomien, kotivanhempien ja vammaisten, tarvitsemat erityiset sosiaali ja terveyspalvelut vaarantuvat rahoituksen epävarmuuden vuoksi. Lisäksi ihmiskaupan uhrien tukipalvelujen siirtäminen yleiskatteelliseen rahoitukseen ilman korvamerkintää uhkaa heikentää kriittisiä ja oikea-aikaisia tukitoimia. ja kirjoitustaidottomien, kotivanhempien ja vammaisten, tarvitsemat erityiset sosiaali ja terveyspalvelut vaarantuvat rahoituksen epävarmuuden vuoksi. Lisäksi ihmiskaupan uhrien tukipalvelujen siirtäminen yleiskatteelliseen rahoitukseen ilman korvamerkintää uhkaa heikentää kriittisiä ja oikea aikaisia tukitoimia.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Esityksessä painotetaan kotoutujan omaa vastuuta ja kotoutumisen palveluihin osallistumisen velvoittavuutta. Kotoutuminen onnistuu, kun maahan tullutta (pakolainen tai työperäinen henkilö) tuetaan kokonaisvaltaisesti ja yksilöllisesti työllistymisessä ja koulutuksessa, kielen oppimisessa ja sosiaalisen verkoston rakentamisessa. Hyvää esityksessä on, että kotoutumisen tavoitteita kirkastetaan. Velvoittavuuden lisääminen on jossain määrin kannatettavaa ja todennäköisesti kotoutumista edistävää. Velvoittavuuden kasvattamisen on perustuttava kuitenkin yksilölliseen arvioon kotoutujan lähtötilanteesta, oppimisedellytyksistä ja terveydentilasta, jolloin voidaan asettaa kotoutumiselle realistisemmat tavoitteet (= on huomioitava maahantulon syy – pakolaisuus, humanitäärin avun tarve vai työperäinen muutto).

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

Alkuvaiheen palveluprosessin sujuvoittaminen ja päällekkäisyyksien purkaminen ovat kannatettavia tavoitteita

Hallituksen esittämästä muutoksesta seuraa myös kielteisiä vaikutuksia kotoutumisprosessiin.

Uudistus heikentää kotoutumisen tehokkuutta olennaisesti koulutuksen tarjonnan vähentyessä. Kuntien vastuu kotoutumiskoulutuksesta kasvaa, koska edellytykset hoitaa tehtävää voivat heikentyä. Vapaan sivistystyön sektorilla tähän asti tehty hyvä työ kokemuksineen vaarantuu ja osaaminen pahimmillaan katoaa. Vapaan sivistystyön rahoituksen supistuminen uhkaa toiminnan jatkuvuutta ja koulutuksen saavutettavuutta. Koulutustarjonnan supistuminen heikentää kotoutumisen vaikuttavuutta ja hidastaa siirtymistä työelämään.

Toistuvat lakiuudistukset vaikeuttavat pitkäjänteistä kehittämistä ja sitoutumista kotoutumistyöhön. Esityksen toteuttaminen nykyisessä muodossaan heikentäisi kotoutumisen laatua, koulutuksen saavutettavuutta, yhdenvertaisuutta sekä kuntien kykyä suoriutua uusista velvoitteista.

Muut huomiot

Kokonaisuutena uudistus voi lisätä sosiaali- ja palveluiden kysyntää, heikentää palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja kasvattaa pitkän aikavälin kustannuksia hyvinvointialueilla. Kotoutumisen alkuvaiheeseen on oltava riittävä tuki, jotta hyvinvointialueiden sotepalvelut eivät ylikuormitu ja kustannukset eivät kasva ja myöhemmin lisää palveluiden kysyntää. Esitystä on syytä tarkistaa niin, että kotoutumisen alkuvaiheisiin säilytetään riittävä tuki, jotta hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveyspalvelut eivät ylikuormitu ja kustannukset eivät kasva palvelutarpeiden kasvaessa. Tärkeää on selkeyttää työn- ja vastuunjako eri toimijoiden kesken. palveluiden kysyntää, heikentää palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja kasvattaa pitkän aikavälin kustannuksia—juuri niillä hyvinvointialueilla, joiden taloudellinen kantokyky on jo ennestään koetuksella. Tämä korostaa tarvetta tarkistaa esitystä niin, että kotoutumisen varhaisiin vaiheisiin säilytetään riittävä tuki, jotta hyvinvointialueiden sote palvelut eivät ylikuormitu ja kustannukset eivät kasva hallitsemattomasti

Penttinen Erkki

Österbottens välfärdsområde - Pohjanmaan hyvinvointialue - Erkki

Penttinen, työikäisten sektorijohjat